

Čebelarjeva opravila v marcu

Tomaž Granda (tomaz_granda@hotmail.com)

V tem mesecu se za čebelarja začnejo prva resnejša opravila pri čebelah. Čebele zdaj že intenzivno izletajo in prinašajo cvetni prah (obnožino, pelod ...). Cvetni prah je vir beljakovin, vitaminov in mineralov. Zaradi pomanjkanja teh je lahko razvoj čebelje družine okrnjen. Površina čebelje zalege se začne v marcu najprej linearno, nato pa eksponentno povečevati (deloma odvisno od vremena). Posledično se tudi živalnost čebelje družine povečuje. Zaradi toplih zim in hitrega spomladanskega razvoja narave, ki mu sledijo tudi čebele, je to tudi mesec prvih resnejših opravil v panju, hkrati pa čas letnega srečanja slovenskih čebelarjev na sejmu ApiSlovenija v Celju, ki ga z družino ali prijatelji obiščem in dokupim manjkajočo opremo ali obiščem kakšno predavanje.

Priprava na pregled

Pred prvim pregledom spremljam vremensko napoved, tako pred pregledom kot tudi za nekaj dni vnaprej. Prav tako sem pred pregledom pozoren na stanje rastlin v okolici čebelnjaka. Rastline delujejo kot indikator (pokazatelj) razvoja narave. Nekaj dni hladnega vremena lahko da čebelarju lažen občutek o razvoju narave. Zaradi višjih povprečnih temperatur, ki jih lahko sami prezremo, je razvoj rastlin hitrejši. Prav tako si velja na spletni strani Arsa ogledati bioproгноzo, kjer je mogoče izvedeti, pelod katerih rastlin so zaznale meritvene postaje. Sledi priprava čebelarskega orodja in že zgrajenih satov, ki smo jih pred zimo vzeli iz panja. Žičim satnike in utapljam satnice. Sam si na vertikalne letvice AŽ-satnika in na nosilno letvico LRsatnika z alkoholnim pisalom napišem leto, v katerem je bil satnik vstavljen. Tako vedno vem, koliko so sati stari in katere je treba izločiti.

Pregled družine

Prvi pregled družine opravim ob toplem in sončnem vremenu. Sam bi ocenil, da je to pri temperaturi vsaj 14–15 °C. Odstranim parapropustno peno panja ter skozi plodiščno okence pokadim čebele. Kadilo si pripravim iz preperelega lesa in drevesnih gob, ki sem jih na odmirajočih deblih (ponavadi bukev) nabral prejšnje leto, jih razsekal in posušil. Nato odstranim mrežasto plodiščno okence ter ugotovim, kje čebelja družina sedi. Nato odstranim krajni prazen sat ter s tem pridobim nekaj dodatnega prostora za boljši pregled zasedenih satov. Pri prvih pregledih, ko so zunanje temperature veliko nižje od temperature v notranjosti panja, poskušam pregled opraviti hitro. Satov s čebelami ne izvlečem iz panja niti ne iščem matice. Z odstranitvijo praznega sata ali dveh dobim dovolj prostora, da lahko zasedene sate pregledam tako, da jih malenkost

potisnem na stran – listam. Pri pregledu sem pozoren na prisotnost zalege. Zalega mora biti strnjena, kakršni koli presledki morajo čebelarju vzbuditi pozornost (lahko gre za slabo matico ali pa družina trpi za kakšno boleznijo). Če pri prvem pregledu ugotovim, da je družina na robu propada, ometem preostale čebele, ki se po vsej verjetnosti priključijo drugim družinam. Sprednjo stran panja zaprem ter ga kar se da dobro očistim, satje pretopim, satnike pa preventivno uničim (lahko bi jih razkuževal, vendar se mi to zaradi majhne količine ne izplača). Tudi panj z notranje strani ožgem s plinskim gorilnikom in ga tako razkužim. Seveda se je treba vprašati, zakaj je prišlo do propada družine. Če vzroka ne znam oceniti oziroma sumim, da je do propada prišlo zaradi bolezni, je potreben posvet z veterinarjem. Hkrati pri pregledu ocenim količino hrane, ki jo ima družina. Če družina trpi pomanjkanje, ji dodam ob gnezdo sate s hrano iz drugih delov panja ali iz zaloge. Če satja s hrano, ki je negativna na prisotnost spor povzročitelja hude gnilobe čebelje zalege, nimam, čebelam dodam sladkorno raztopino v ustrezen pitalnik, kjer bo družini dosegljiva tudi pri nizkih zunanjih temperaturah. Posebej zanimiv in varen je način hranjenja z vedrom nad gnezdом, kjer čebele raztopino prejmejo kapilarno. Tak pristop zmanjša možnost ropa v primerjavi z dodajanjem v odprt pitalnik, hkrati pa omogoča dodajanje večje količine sladkorne raztopine. V marcu opravim tudi kasnejši pregled, navadno proti koncu meseca, kjer se, če so zunanje temperature in vremenska napoved za naprej ugodne, osredotočim predvsem na morebitno širjenje gnezda. Takšen grobi poseg v zgodnjepomladanskem času lahko zavre razvoj čebelje družine. Vendar lahko v močnih družinah in ob dobri vremenski napovedi z dodajanjem izgrajenih satov pospešimo razvoj družine. Tudi pri kasnejših pregledih sem pozoren na količino sladkornih zalog in po potrebi poskrbim za njihovo povečanje. Po pregledu poskrbim tudi za higieno v panju, če za to čebele ne poskrbijo same. Počistim podnico panja oziroma dno panja. Pri tem mi je v pomoč strgalo, s katerim postrgam mrtvice in drobir iz panja. V čebeljem drobirju lahko najdemo tudi ličinke voščene vešče. Sicer čebele z dobrim čistilnim nagonom čistijo panj, če pa uporabljamo testne vložke, ki so integralni del panja, kar ni priporočljivo, čebele nimajo dostopa do drobirja. Zato je pomembno, da testne vložke v primeru neuporabe odstranimo. Pred koncem pregleda z dletom tudi temeljito očistim mrežasta okenca panjev, saj se ponavadi zaradi nanosov propolisa težje odstranijo oz. se zatikajo. Pri odstranjevanju plodiščnih okenc na silo čebele dodatno vznemirimo že pred pregledom.

Stanje v naravi

Marca običajno končujejo s cvetenjem leske, vrbe, telohi ter druge najzgodnejše rastline. Proti koncu meseca čebelarjem že ponudijo vir cvetnega prahu prva sadna drevesa – marelice, breskve in v toplejših letih tudi divja češnja. Predvsem divja češnja, ki je v gozdovih pri nas relativno dobro zastopana, ponuja čebelarjem ob lepem vremenu velike količine nektarja, ki ga močnejše družine izkoristijo in napravijo tudi prve zaloge v satju. Hkrati lahko

spremljamo tudi nabrekanje cvetnih popkov drugih, kasneje cvetočih rastlin. Sicer pa lahko marec še vedno prinese snežne padavine in temperature pod lediščem, kar lahko negativno vpliva na medenje. V zadnjem času bi kot problematiko lahko izpostavili tudi spomladanske suše z visokimi temperaturami. Visoke temperature in veter še bolj osušijo tla, kar se pri rastlinah ob pomanjkanju vode odraža tudi s slabšim medenjem.

Zaloge hrane in krmljenje čebeljih družin spomladi

V zgodnji pomladi se čebelarji pogosto sprašujemo, kakšno je stanje zalog hrane v naših čebeljih družinah. Tudi tokrat nam zima ni postregla z značilnimi količinami snega in nizkimi temperaturami. Po vsej Sloveniji je bila zelo mila, s temperaturami višjimi od dolgoletnega povprečja in z izrazito temperaturno inverzijo, zaradi katere so bile temperature na višjih legah še višje. Čebele zato v preteklih mesecih niso veliko mirovale. V januarju smo lahko opazili že prve delavke s koški, polnimi cvetnega prahu, v februarju pa je bilo vsakodnevno nekaj običajnega. Zaradi večje dejavnosti čebel, pa je večja tudi poraba hrane. Čebelarji, ki so v jeseni čebelje družine dovolj nakrmili in stanje zalog hrane pred zazimitev tudi preverili, večjih skrbi glede hrane v začetku pomladi ne bi smeli imeti. Vseeno pa je v marcu, ob ugodnih pogojih čas, da stanje zalog hrane preverimo in jih po potrebi dodamo. Ne smemo pozabiti, da sta pred nami še marec (sušec) in pregovorno muhast april, ki nam lahko glede na toplo zimo postrežeta tudi z za čebele neugodnim vremenom. Zato ob prvih hitrih pregledih čebeljih družin preverimo tudi zaloge hrane. Če v družinah satov z zalogami hrane ob gnezdu in vencev medu ob zalegi ni, je hrano potrebno dodati. Za čebele je v tem času najboljša hrana sat z zalogo medu ali predelane sladkorne raztopine, ki ga iz drugih delov panja ali iz zaloge premaknemo ob gnezdo. Če satov s hrano nimamo, pa čebelarjem dodamo sladkorno raztopino. Krmljenje v klasične pitalnike je lahko v tem času problematično, ker čebele raztopine v pitalniku ne porabijo, saj zaradi nizkih temperatur ne zapuščajo gruč. Lahko pa se gruča zaradi krmljenja tudi preveč razširi, zaradi česar čebele ne ogrevajo več vse zalege. Boljši način za dodajanje hrane v tem času je kapilarno krmljenje. Mlačno raztopino pripravimo v razmerju tri dele sladkorja in dva dela vode ter jo družinam, ki jim hrane primanjkuje, dodamo v manjših PVC-vedrih. V pokrov navrtamo 1,5-milimetrske luknjice in vedra poveznemo neposredno nad gnezdo čebelje družine. Dobro se obnesejo tudi stekleni kozarci z naluknjanimi pokrovčki. Ker so manjši je rokovanje z njimi lažje.

Kaj pa dodajanje sladkorne pogače?

Čebele za predelavo sladkorne pogače porabijo razmeroma veliko energije in vode, ki je v dnevih, ko čebele ne izletavajo, in za šibke družine dokaj nedostopna. Zato se dodajanje pogače v šibke družine in družine, ki nimajo zadosti zalog hrane, ne priporoča. **Pri dopolnilnem krmljenju čebeljih družin s pogačo ali sladkorno raztopino moramo biti tudi previdni. Velika je namreč možnost prenosa sladkorja v medišča in kasneje njegovega vnosa v med. To je lahko tudi razlog, da je med v laboratorijski analizi označen kot nepristen.**

Kaj lahko na področju prehrane čebel pričakujemo v prihodnjih mesecih?

Spomladanski razvoj čebeljih družin nam kroji predvsem vreme, ki je v zadnjih letih izrazito muhasto in spremenljivo. Deležni smo spomladanskih suš, vdorov hladnega zraka, pozeb, daljših obdobij hladnega in deževnega vremena v času cvetenja rastlin in podobno. Glede na (pre)toplo zimo je tudi letos še marsikaj mogoče. Pri tem lahko le upamo, da bo vreme ugodno tudi za razvoj čebeljih družin in medovitih rastlin, v nasprotnem primeru pa je naša naloga, da za prehrano čebel poskrbimo. Če pride do zgoraj opisanih neugodnih razmer in je stanje na čebelarstvih negativno več kot tri dni, čebelje družine krmimo z manjšimi količinami sladkorne raztopine - toliko, kot so v enakem obdobju negativna stanja na tehtnicah. S krmljenjem v takšnih razmerah jim omilimo negativen vpliv pomanjkanja donosa in vsaj nekoliko ohranimo razvoj čebeljih družin.

Simon Golob, svetovalec specialist za tehnologijo čebelarjenja

Vir:

Auguštin et. al. (2020). *Priročnik dobre čebelarstve in zbornik 34. dnevi čebelarstva*. ČZS.